

03.09.2018

Julkisen hallinnon ICT-osasto
Yhteinen tiedon hallinta -hanke

Omadatan hyödyntäminen ja suostumushallintapalvelu -ohjausryhmän asettaminen

Asettaminen

Valtiovarainministeriö asettaa Omadatan hyödyntäminen ja suostumushallintapalvelu -ohjausryhmän Yhteinen tiedon hallinta -hankkeen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteiseen projektiin.

Toimikausi

Ohjausryhmän toimikausi on 05.09.2018 – 31.12.2018.

Tausta

Omien tietojen hallinnalla (MyData tai omadata) viitataan henkilötiedon käsittelyn organisointi- ja hallinnointitapoihin, jossa muun muassa yksityisyyden suojan ja toimintamallien pirstaleisuuden haasteita pyritään ratkaisemaan asettamalla ihminen tiedon hallinnan keskiöön. Ajattelumallina on, että organisaatio tarjoaa keräämänsä yksilöä koskevan tiedon takaisin ihmiselle itselleen. Yksilöllä on oikeus saada haltuun häntä itseään koskeva tieto ja jakaa sitä edelleen muihin palveluihin tai antaa lupa tiedon käyttöön muussa palvelussa. Yksilöllä on mahdollisuus hallinnoida itseään koskevaa dataa, mikä tarkoittaa esimerkiksi tiedon käyttöä koskevan suostumuksen antamista.

Yhteinen tiedon hallinta (YTI) -kärkihankkeessa (VM075:00/2016) on tehtävänä soveltaa omadata-lähestymistapaa julkisen hallinnon hallinnassa oleviin kansalaisen tietoihin. Hankkeen toimenpiteiden kautta tavoitteena on vahvistaa julkisen hallinnon kykyä toimia hyvänä sekä esimerkillisenä ja mahdollistavana toimijana omadata-periaatteen mukaisissa toimintamalleissa ja palveluissa. Tässä on kyse myös siitä, miten viranomainen ja kansalainen toimivat vuorovaikutuksessa. YTI -hanke on yksi pääministeri Sipilän hallituksen Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihankkeen strategisista digihankkeista. Hankekokonaisuuden kuvaus on tarkemmin hankesuunnitelmassa.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki (884/2017, myöhemmin KOSKI-laki) tuli 1.1.2018 voimaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on toteutettu palvelu, jonka kautta julkisen valvonnan alaisen koulutuksen opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotiedot ovat keskitetysti eri toimijoiden hyödynnettävissä (OKM023:00/2015). Tavoitteena on, että henkilö itse voi

antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen suostumushallintapalvelun avulla muille tahoille. Koulutustietovarannon avulla tietoja voidaan myös luovuttaa kattavasti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistoimijoille. Näin pyritään edistämään mm. elinikäistä oppimista tukemalla kansalaisia opintoihin hakeutumisessa, opintojen suorittamisessa, opiskelijan tarpeisiin soveltuvien opintopolkujen toteuttamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja helpotettaisiin opintoihin liittyvien etuuksien hakemista.

KOSKI-lain sääntelyn tavoitteena on mahdollistaa tiettyjen koulutustietojen hyödyntäminen myös kansalaiselle itselleen aiempaa tehokkaammin. Sääntelyn mukaisesti toteutettava palvelu tarjoaa konkreettisen käyttötapauksen rakentaa yhteistyössä sekä julkisen hallinnon toimenpiteitä omadatan huomioivaan tiedon hallintaan että selvittää esimerkiksi Suomi.fi-palveluiden roolia omadataan liittyvässä palvelutuotannossa. Julkisen hallinnon hallinnoima ns. perusrekisteritieto nähdään omadata-näkökulmasta arvokkaana, sillä perusrekisterit ovat kattavia tietyn aihealueen tietovarantoja, mutta toisaalta myös selkeästi rajattuja tietokokonaisuuksia. Sisältöjä tässä laajuudessa tai yhtä luotettavasti ei yleensä löydy muualta.

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (ns. KaPA-laki, 571/2016) velvoittaa tietyin edellytyksin käyttämään yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja; tämän digitaalisten palvelujen infrastruktuurin muodostavat Suomi.fi -palvelut. Yhteistyön ja pilotin valmistelussa on esitetty työhypoteesina, että omadatan huomioivat tiedon hallinnan käytänteet tuovat lisäarvoa ja lisää merkittävyyttä nykyisten Suomi.fi -palveluiden käyttöön edistään edelleen sähköisen asioinnin kehittymistä ja tiedon liikkuvuutta.

Omadatan uskotaan synnyttävän uutta liiketoimintaa ja palveluita suostumuksella luovutettavan tiedon hyödyntämisen avulla. Julkisen hallinnon roolin omadatassa ei tarvitse rajoittua vain luotettavaksi tiedon lähteeksi. Tiedon hallintaan liittyvät suostumukset ja niiden hallinta julkisen hallinnon tehtävänä voisi olla yksi liiketoimintamallivaihtoehto; julkinen hallinto voidaan nähdä yhtenä luotettavana operaattoritoimijana suostumustenhallinnassa ainakin pohjoismaisessa toimintaympäristössä. Palveluiden suunnittelua ja rakentamista tulee tarkastella vahvasti loppukäyttäjän eli kansalaisen näkökulmasta, jonka tiedollista itsemääräämisoikeutta toimilla on tarkoitus tehostaa.

Opetushallitus ja Väestörekisterikeskus toteuttavat yhteistoteutuksena vuoden 2018 aikana omadatan mahdollistavan suostumushallintapalvelun. Palvelun ensimmäinen versio toteutetaan koulutustiedoille KOSKI-tietovarannon tietoja hyödyntäen. Projektin suunnittelun lähtökohtana on ollut, että syntyvä toimintamalli on myöhemmin jatkokehitettävissä ja laajasti hyödynnettävissä koko julkisessa hallinnossa.

Tehtävät

Asetettavan ohjausryhmän tehtävänä on

- toimia Väestörekisterikeskuksen ja Opetushallituksen suostumushallintapalvelun yhteisprojektin ohjausryhmänä ja tässä roolissa tukea ja auttaa projektia saavuttamaan tavoitteensa ja osaltaan viestiä tehtävästä työstä.

- ohjata ja varmistaa, että projektitoteutus nojaa arkkitehtuuriin, joka mahdollistaa toimintamallin hyödyntämisen myöhemmin laajasti julkisessa hallinnossa ja yhteiskunnassa.
- seurata ja ennakoida suostumusperusteisen henkilötiedon käyttöön liittyvän lainsäädännön kehitystä ja tukea projektia säädösnäkökulmasta.
- edistää henkilötiedon suostumusperusteiseen hallintaan liittyvän käsitteistön ja toimintatapojen selkeyttämistä hallinnossa.

Lisäksi ohjausryhmä tukee työkokonaisuuden kautta

- strategista suunnittelua suostumushallintaan liittyvän ja mahdollisesti kehitettävän kansallisen palveluinfraan muotoilussa.
- omadata-näkökulman huomioimista rakentuvan tietopolitiikan linjauksissa ja politiikkatoimissa.

Projektina toteutettavan suostumushallintapalvelun operatiivinen työ organisoidaan liitteenä esitetyn projektisuunnitelman mukaisesti.

Organisointi

Suostumushallintapalvelun toteutustyö on yhteistoteutus *Yhteinen tiedon hallinta* -kärkihankkeessa, jota ohjaa valtiovarainministeriö ja toteuttaa pääosin Väestörekisterikeskus, ja KOSKI-palvelukokonaisuuden hankkeessa, jota ohjaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja toteuttaa Opetushallitus. Suostumushallintapalvelun toteutusta rahoitetaan YTI-kärkihankerahalla Väestörekisterikeskuksen kautta. KOSKI-palvelukokonaisuuteen mahdollisesti kohdistuvaa muutos- tai muuta työtä rahoittaa Opetushallitus. Tietoja hyödyntävät tahot vastaavat omiin järjestelmiinsä mahdollisesti aiheutuvista muutostöistä ja niiden kustannuksista.

Ohjausryhmä raportoi YTI-hanketta ohjaavalle valtiovarainministeriön JulkICT-osastolle sekä KOSKI-palvelukokonaisuutta ohjaavalle KOSKI-ohjausryhmälle. Projektin työn etenemistä seurataan myös YTI-hankkeen operatiivisesta ohjauksesta vastaavassa YTI-projektiryhmässä.

Ohjausryhmä voi kutsua kokouksiin asiantuntijoita.

Kustannukset

Ohjausryhmän työ tehdään virkatyönä.

Kokoonpano

Ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Sami Kivivasara, lainsäädäntöneuvos, VM
Varapuheenjohtaja: Mika Tammilehto, ylijohdaja, OKM

Jäsenet:

Suvi Remes, erityisasiantuntija, VM (pääsihteeri)
Kimmo Mäkinen, erityisasiantuntija, VM
Tomi Kytölä, erityisasiantuntija, OKM (pääsihteeri)
Jukka Haapamäki, opetusneuvos, OKM
Erja Nokkanen, tietohallintojohtaja, OPH
Joonas Mäkinen, kehityspäällikkö, OPH
Joonas Kankaanrinne, johtaja, VRK
Jaana Nevalainen, hankepäällikkö, VRK
Emilia Laitala, erityisasiantuntija, VRK (sihteeri)

ICT-johtaja, ylijohtaja

Anna-Maija Karjalainen

Neuvotteleva virkamies

Riitta Autere

Liitteet

Liite 1. Operatiivisen toteutuksen projektisuunnitelma

Jakelu

Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Väestörekisterikeskus

Tiedoksi

Yhteinen tiedon hallinta -projektiryhmän jäsenet
KOSKI-ohjausryhmän jäsenet
Suomi.fi-palveluiden -strategisen ohjausryhmän jäsenet